

Zimányi József akadémikus **1931-2006**

Zimányi József akadémikus 2006. szeptember 26-án, életének 75. évében elhunyt.

A hazai kutatók, az OTKA munkatársai megrendülten értesültek, Zimányi József akadémikus, az OTKA Élettelen Természettudományi Kollégium hajdani elnöke haláláról.

Az OTKA-t a Magyar Tudományos Akadémia 1986-ban hozta létre, elérve ezzel, hogy a magyar tudományos alapkutatók túlélte a következő 5 éves időszakot. Pályázati rendszere a nyugat-európai, amerikai gyakorlatot igyekezett követni, a zsűrizést az MTA tudományos osztályai látták el. A hazai tudományos kutatók jelentős hányada fenntartással fogadta az utóbbi megoldást, és szorgalmazta az Akadémiától független OTKA létrehozását. Az 1990. évi kormányrendelet, majd 1993-ban az OTKA Törvény hozzájárult a független OTKA létrehozásához. Az OTKA elnöke Andorka Rudolf professzor lett, aki három nagytekintélyű professzort kért fel az OTKA Szakkollégiumok vezetésére. Közöttük volt Zimányi József akadémikus is. A vezető professzorok az OTKA élő lelkiismeretét testesítették meg. Céljuk a nyugati pályázati rendszerek mielőbbi hazai bevezetése, a tudományos teljesítményen alapuló esélyegyenlőség biztosítása, a tisztességes és lelkiismeretes munka, a korrupció kizárása és mindenekelőtt a hazai tudomány szolgálata. A feddhetetlen munkát várták el munkatársaiktól, mindenekelőtt az OTKA Iroda közösségétől.

A kormány 1991-re a költségvetésből mintegy 30 millió dollárnak megfelelő támogatást biztosított az OTKA-nak. A következő évek rohanó inflációja gyorsan csökkentette a támogatás reálértékét, sőt 1995-ben támadás indult az OTKA ellen, s az 1995. évi törvénytervezet az „alapot” megszüntetését javasolja.

A magyar kutatói társadalom összefogása talán 1990 óta napjainkig az első alkalommal valósult meg. Ennek eredményeként megmarad az OTKA, sőt 1997-ben törvényesen is megerősödik; az OTKA elnökének és az OTKA Bizottság tagjainak kinevezése miniszterelnöki jogkörre válik, s az OTKA elnöke a Tudománypolitikai Kollégium tagja lesz. A költségvetési támogatás nominális értéke megmarad, de reálértéke 80%-al csökken az 1990. évi alaptámogatáshoz képest. Zimányi professzor látva a támogatás drasztikus csökkentését, felhasznált minden alkalmat és fórumot annak hangsúlyozására, hogy a hazai támogatás emelésére van szükség, egyébként a hazai alapkutatók elsorvad, tehetséges fiataljaink az országot elhagyják. Ezek a fórumok igen különbözőek voltak, de idetartoznak az Országgyűlés különböző albizottságainak ülései, a Magyar Tudományos Akadémia Közgyűlései, a Professzorok Batthyány Körének összejövetelei és nem utolsósorban az OTKA Bizottság ülései. Hozzászólásai korrektek, tényszerűek és szenvedélyesek voltak. Érvelt, de sohasem veszekedett.

A tudományos kutatást és az általa dédelgetett OTKA-t valóban szívügyének tekintette. Örömmel regisztrálta és fogadta az OTKA sikereit, a pályázati pénzek elosztásának és felhasználásának korrektségét, a magyar-amerikai, a magyar-német és a magyar-holland együttműködés eredményességét, a közreműködő partnerek őszinte elismerését. Különösen boldog volt, amikor az OTKA-t az Európai Tudományos Alap, az ESF, elsőként fogadta tagintézményei közé a korábbi kelet-európai blokk tagországai közül.

Bár az OTKA a rendelkezésére álló legmagasabb díjjal, az Ipolyi Arnold-díjjal ismerte el Zimányi professzor fáradozásait, tudjuk ez az elismerés nem mérhető össze a közel két évtizedes sokoldalú munkájával. Kötelességünk megemlíteni azt a fáradhatatlan erőfeszítést és küzdelmet, amelyet ő évtizedeken keresztül folytatott, hogy segítse a hazai kutatóközösségek túlélését, a kutatók megbecsülését. Óvta a magyar tudomány nemzetközi hírnevét és a magyar szellemi termékek elismerését. Ezeket a tényeket mindig őszintén, csak az igazat mondva hangoztatta valamennyi elérhető fórumon.

Barátai, ismerősei, tanítványai, az OTKA munkatársai és vezetői mindig úgy fognak Zimányi professzorra emlékezni, mint „igaz emberre”. Nyugodjék békében és maradjon meg emlékezetünkben.

Dr. Lipták András akadémikus az OTKA Bizottság korábbi elnöke
Gilyén Elemérné

Megjelent az OTKA Hírlevélben 2006. november